

Asia: 1689/03.01.01/2019

Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetukseksi lausuntomenettelystä tiedonhallinnan muutosta koskevissa asioissa

1 § Valtiovarainministeriön lausuntoa edellyttävä tiedonhallinnan muutos

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

Ehdotettu 1 momentti toistaa julkisen hallinnan tiedonhallintalain 9 §:n 1 momentissa säädetyn. Oikeusministeriö huomauttaa, että laki ja sen nojalla annettavat asetukset ovat tarkoitetut luettaviksi yhdessä, eikä asetuksessa saa toistaa lain säännöksiä. (Ks. Lainkirjoittajan opas 18.2.1). Tämän vuoksi 1 momentti olisi syytä poistaa. On myös huomattava, että säädöksen johtolauseessa ei voida ottaa käyttöön säädöksen kutsumanimeä.

Miten ymmärrettävänä pidätte tiedonhallinnan muutoksen määrittelyä?

Sana merkittävä on monitulkintainen sekä riippuvainen virastosta, sen koosta sekä toimintaympäristöstä. Tämä tulisi määritellä paremmin, jotta tiedettäisiin mitä esim. merkittävät toiminnalliset muutokset tarkoittavat asetuksen näkökulmasta

Mihin kaipaisitte lisäselvyyttä esimerkiksi ohjeiden muodossa?

-

2 § Lausuntopyyntö ja sen sisältö

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

Pykälän mukaiset olennaiset muutokset ovat määrittelemättöminä hankalia ja voivat johtaa erilaisiin tulkintoihin. Lisäksi arvioinnissa ohjataan ottamaan huomioon myös muiden kuin oman organisaation vaikutukset ja tämä johtaa useiden organisaatioiden työllistävään vaikutukseen. Lisäksi taloudellisten vaikutusten arviointi muiden osalta on haasteellista etenkin pitkän tähtäimen vaikutusten osalta.

3 § Lausuntopyynnön ajankohta

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

Lausuntopyyntö ajankohta on tavoitteena hyvä, mutta käytännössä se rajaa toimintaa jonkun verran. On mahdollista, että aikataulusuunnitelma aiheuttaa ruuhkan VM:ään, jolloin lausunnon laatuminen saattaisi kärsiä ohjaavana tekijänä.

Toisaalta kytkeminen talousarvioprosessiin selkeyttää aikatauluja, joskin se on vaativa lausunnonpyytäjän kannalta.

Millaisia edellytyksiä virastollanne on toimittaa tiedot pykälässä esitettyjen kolmen vaihtoehdon mukaisesti? Voitte vastauksessanne tarkastella asiaa sekä aikataulun että toimintatapamuutosten näkökulmasta.

-

Kuinka selkeänä pidätte pykälän momenttia kaksi, jossa kuvataan velvollisuutta pyytää lausuntoa uudelleen, kun lausunnon kohde on olennaisesti muuttunut?

-

4 § Lausuntoa varten pyydettävä lisäselvitys

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

Pykälän 2 virkkeessä on säädetty viranomaiselle velvoite toimia viivytyksettä. Viranomaisen velvollisuus toimia ilman aiheetonta viivytystä johtunee kuitenkin jo yleisesti hallinto- ja virkamiesoikeudellisista säännöksistä.

Pykälän mukaiset lisäselvitykset ovat haasteellisia määrittelemättöminä ja verraten aikaisemmissa pykälissä vaadittuihin arviointeihin.

5 § Selvitys toimenpiteistä

Arvio pykälästä ja sen perusteluista

Pykälän mukaan valtion viraston tai laitoksen on toimitettava valtionvarainministeriölle selvitys toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt lausunnon johdosta. Asetuksenantovaltuuden mukaan lausuntoa edellyttävistä tiedonhallinnan muutoksista, lausuntopyyntönsisällöstä ja lausuntoasiassa noudatettavasta menettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Pykälässä säädettyä ehdotetun viranomaisen velvollisuuden osalta vaikuttaisivat kuitenkin julkisen hallinnon tiedonhallintolaista puuttuvan asiaa koskevat perussäännökset. Valtiovarainministeriön oikeus pyytää selvitystä lienee johdettavissa asiaan liittyvästä yleisestä toimivallasta.

Pykälän 5§ edellyttämä selvitys tulisi määritellä sisällön puolesta tarkemmin sekä määritellä tuleeko se toimittaa myös hallinnonalaan ohjaavalle ministeriölle. Onko tämän tarkoitus olla kertaluontoinen vai toistuva riippuen lausunnoista ja toimenpiteistä?

Muutoksen taloudelliset vaikutukset

Miten arvioitte taloudellisten vaikutusten arvioinnin tietosisältöä suhteessa olemassa oleviin viraston tai hallinnonalan hankesuunnittelun toimintamalleihin?

-

Haluatteko esittää muutoksia taloudellisten vaikutusten arvioinnin tietosisältöön?

Asetuksen määrittelemät taloudenrajat ovat epämääräisesti määriteltyjä eikä ne välttämättä kata kaikkia asetuksen hengen mukaisia lausunnon kohteita. Joissain tapauksissa esim. 100 000€ voi olla jo sellainen summa josta olisi hyvä lausua. Toisaalta voi olla muutoksia joista ei muodostu kustannuksia mutta niistä olisi hyvä pyytää lausuntoa.

Tiedonhallintayksiköiden arviointikyky on vaillinainen, mitä tulee muutosten arviointiin koskien yksityissektoria ja yksityisiä yhteisöjä saati kansalaisia. Voisiko olla mahdollista, että lausuntovaiheessa pyydetäisiin vain hyvin karkea arvio muiden kustannuksista.

Muuta huomioitavaa

Miten monta lausuntokohdetta tai -pyyntöä arvioitte ajoittuvan TAE 2021 -valmistelun yhteyteen? Mitä ne olisivat?

Tällä hetkellä yksi isompi kilpailutus, joka aiheuttaa kustannuksia jo vuodelle 2021, on tiedossa.

Mitä toiminnallisia muutoksia lausuntomenettelyn pääasiallinen toteutus JTS- ja TAE-prosessien yhteydessä virastossanne aiheuttaa? Esimerkiksi muutokset hanke- ja projektihallinnan ohjeisiin sekä toiminnan ja talouden suunnitteluohjeisiin.

Kaikki ohjeistus on välttämätöntä käydä läpi ja lisätä siihen lausuntomenettelyn vaatimukset.

Yleiset kommentit asetusluonnoksesta

Mitä tulee yhteentoimivuuteen, niin Kansallisarkiston SÄHKE2-normi on pyrkinyt osaltaan varmistamaan yhteentoimivuuden. Tästä on esimerkkinä muutamien vuosien takainen VALDA-hanke, jossa pyrittiin yhdenmukaiseen valtion virastojen tehtäväluokitukseen. Siksi on esitetty, että voisiko muotoilla tältä osin niin, että virastoilla säilyisi itsemääräämisoikeus sekä mahdollisuus toteuttaa optimaalisia omaan toimintaa liittyviä määrityksiä.

Lisäksi kokonaisuudessa tulisi huomioida yhteentoimivuus SAPA-järjestelmän kanssa, jonne virastojen pysyvästi säilytettävät aineistot päätyvät, koska laissa määritellään arkistoinnistakin osittain.

Tietojen hyödyntämisvaatimuksissa tulee korostaa salassapitovelvoitteiden noudattamista.

Ahvenanmaan viranomaiset on rajattu pois lain piiristä. OM:n hallinnonalalla on kuitenkin useita viranomaisia Ahvenanmaalla, jotka tulevat käyttämään samoja järjestelmiä kuin mantereen puolella

olevat saman sektorin virastot. Mantereen puolella olevia tiedonhallintayksiköitä veloitetaan monin tavoin lain avulla, mutta Ahvenanmaan virastoja ei. Aineistoja kuitenkin virtaa puolin ja toisin ja järjestelmät ovat samat. Määrittelyt menettelyistä Ahvenanmaan kanssa tarvittaisiin.

Marttila Riitta
OM